

Asia: VN/33230/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta annetun asetuksen sekä perusopetusasetuksen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

1. Kuinka hyvin tuntilisäykset esitetystä muodossa vastaavat luku- kirjoitus- ja laskutaidon tarpeeseen?

Suomen kieleen ja kirjallisuuteen suunniteltu tuntilisäys antaa mahdollisuuden lukutaidon parantamiseen. Liittomme näkemyksen mukaan tuntimäärän lisääminen tulee käyttää siten, että se tukee syventävää lukutaitoa.

On kehitettävä erityisesti sellaista lukutaitoa, joka tukee luetun ymmärtämistä laajemmin, ei pelkästään vahvasta mekaanista lukutaitoa. Syventävää lukutaitoa on taito arvioida tekstejä kriittisesti, tarkastella niiden luotettavuutta, havaita vaikuttamiskeinoja sekä ymmärtää konteksti, jossa teksti on julkaistu. Se on kykyä hallita samanaikaisesti laajoja tekstimääriä, tehdä niistä päätelmiä ja tiivistelmiä.

Kansainvälisissä lukutaidon arvioinneissa on havaittu, että yhä useamman nuoren lukutaito ei saavuta arjessa vaadittavaa tasoa. Uusimman PISA-tutkimuksen mukaan jopa 21,4 prosentilla nuorista on arjen tilanteisiin heikko lukutaito.

2. Onko tuntilisäysten kohdentaminen eri vuosiluokille esitetystä muodossa tarkoituksen mukainen?

Ei ole. Perusopetuksen 1. ja 2. vuosiluokalla on entuudestaan riittävästi suomen kielen ja kirjallisuuden tunteja, jotta opetussuunnitelman mukaiset tavoitteet voidaan saavuttaa. Perusopetuksen ensimmäisinä vuosina on tärkeää saavuttaa teknis-mekaaninen lukutaito eli kyky erottaa kirjaimet toisistaan, tunnistaa niistä muodostuvat sanat sekä ymmärtää niiden päämerkitykset. Tehokkaan äidinkieleen ja kirjallisuuteen keskittyvän alkuopetuksen sekä esiopetuksen ansiosta suomalaislapset oppivat varhain lukemaan.

Tunteja tulee lisätä perusopetuksen viimeisille vuosiluokille, jolloin oppilaiden tiedot ja taidot ovat kehittyneet riittävästi, jotta sujuvasta lukemisesta voidaan siirtyä syventävään lukutaitoon ja sen vahvistamiseen. Sanavaraston kasvattaminen, sanojen ja ilmausten piilomerkitysten ymmärtäminen sekä esimerkiksi tekstin sävyerojen oppiminen edellyttävät sellaista kognitiivista osaamista, joita ei vielä ole perusopetuksen alkuvuosina.

Emme usko, että perusopetuksen viimeisille vuosiluokille ei voitaisi sijoittaa nykyistä enemmän opetusta. Pidämme todennäköisenä, että yläkouluikäisten koulunkäyntiin liittyvä uupumus johtuu pikemminkin opetussuunnitelman perusteissa asetettujen tavoitteiden ja tuntijaon välisestä ristiriidasta kuin pitkistä koulupäivistä. Myös kehittymätön lukutaito saattaa uuvuttaa nuoria. Kaikessa koulutyössä tarvitaan toimivaa, syventyvää lukutaitoa. Mahdollisuus tukea enemmän nuoren lukutaitoa yläluokilla tukee suoraan myös kaikkea muuta oppimista ja koulutyötä.

3. Muita huomioita esityksestä?

Muistion mukaan on tärkeää, että jokainen oppilas saavuttaa perusopetuksen aikana sellaiset perustaidot, että kykenee suoriutumaan jatko-opinnoista. Jatko-opintovalmius hankitaan erityisesti perusopetuksen viimeisinä vuosina, joten tuntimäärien lisääminen alaluokille vastaa tähän haasteeseen heikosti.

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppiaineeseen liittyvien opintojen määrä on vähäinen luokanopettajan koulutuksessa, ja siksi aineenopettajan antamaa opetusta tulisi lisätä jo alakoulussa 5. ja 6. luokalla. Oppiaineen sisältöjen osuutta pitäisi lisätä ja kehittää opettajankoulutuksessa.

On hyvä, että opetuksen määrää lisätään. Opetus tarvitsee siis lisää aikaa, ei merkittävästi uusia sisältöjä. Uudistus ei siis saa johtaa opetussuunnitelman perusteiden tai paikallisten opetussuunnitelmien sisältöjen merkittävään laajentamiseen, jotta uudistuksella saavutetaan tavoitteet.

Bonsdorff Irene
Äidinkielen opettajain liitto ry